

กระดังงาไทย

มีรสหอมเย็น สรรพคุณแก้ลมวิงเวียน ชูกำลัง บำรุงหัวใจ แก้อ่อนเพลีย กระหายน้ำ
แก้ไข้จากโลหิตเป็นพิษ บำรุงโลหิต บำรุงธาตุ เป็นต้น

กระดังงาไทย

ชื่อสมุนไพร : กระดังงาไทย (KRADANG NGA THAI)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cananga odorata* (Lam.) Hook. f. & Thomson var. *odorata*

ชื่อวงศ์ : Annonaceae

ชื่ออื่น : กระดังงาใบใหญ่ กระดังงาใหญ่ (ภาคกลาง), สะบันงา สะบันงาดัน กระดังงา (ตรัง, ยะลา),
Cananga tree, Ylang-ylang tree

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้น สูง 6-20 เมตร เปลือกต้นสีเทา มีรอยแผลใบขนาดใหญ่ตามลำต้น กิ่งมักตั้งฉากกับลำต้นปลาย
ย่อยลู่ลง กิ่งอ่อนมีขนกิ่งแก่ค่อนข้างเกลี้ยง

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 4-8
เซนติเมตร ยาว 9-20 เซนติเมตร ปลายแหลม โคนมนหรือเว้าและ
เบี้ยวเล็กน้อย ขอบเรียบหรือเป็นคลื่น เส้นแขนงใบข้างละ 5-9
เส้นขนเด่นชัดทางด้านล่างของใบ ปลายเส้นโค้งจรดกับเส้นถัดไป
ก่อนถึงขอบใบ ใบอ่อนมีขนทั่วไป ใบแก่มีขนตามเส้นกลางใบและ
เส้นแขนงใบ ก้านใบยาว 1-1.5 เซนติเมตร

ดอก ช่อดอกแบบช่อกระจุกกิ่งช่อซี่ร่ม ออกเหนือรอยแผลใบ
ช่อสั้นและย่อยลู่ลง มี 3-6 ดอก ก้านช่อยาว 0.5-1 เซนติเมตร มีขน
ใบประดับรูปไข่ปลายแหลม ร่วงง่าย ก้านดอกยาว 2-5 เซนติเมตร
ดอกมีขนาดใหญ่สีขาวเมื่อเป็นดอกอ่อนแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลือง
เมื่อบาน กลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 3 กลีบ รูปสามเหลี่ยม มีขน ปลายกลีบ
มักกระดกขึ้น กลีบดอก 6 กลีบ เรียงสลับ 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ กลีบ
ชั้นนอกใหญ่กว่ากลีบชั้นในเล็กน้อย รูปขอบขนาน กว้าง 0.5-1.6 เซนติเมตร ยาว 5-9 เซนติเมตร ปลายแหลม
ขอบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย มีขน โคนกลีบด้านในมักมีสีม่วงอมน้ำตาล เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ก้านชูอับเรณูสั้น
รังไข่เหนือวงกลีบ มีหลายคาร์เพล อยู่แยกกัน การเพลรูปรี มี 1 ช่อง มีอวุลมาก ก้านเกสรเพศเมียเล็กมาก

ผล เป็นผลกลุ่ม มี 4-15 ผล อยู่บนแกนค้อยข้างกลม ก้านข้อผลยาว 2-2.5 เซนติเมตร แต่ละผลรูปไข่ถึงรูปรีหรือค่อนข้างกลม กว้าง 1-1.5 เซนติเมตร ยาว 1.5-2.5 เซนติเมตร ก้านผลยาว 1-2 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียว ผลสุกสีเขียวคล้ำจนเกือบดำ มี 2-12 เมล็ด

เมล็ด สีน้ำตาลอ่อน รูปไข่แบน กว้างประมาณ 6 มิลลิเมตร ยาวประมาณ 9 มิลลิเมตร

ส่วนที่ใช้ทำยา

กระดังงามีลักษณะเป็นดอกแห้งอาจพบทั้งดอกที่สมบูรณ์และชิ้นส่วนของดอก ดอกที่สมบูรณ์มี 6 กลีบ กลีบรูปขอบขนานสีเขียวแกมสีน้ำตาลถึงสีดำ หงิกงอ กลิ่นหอมเฉพาะ

สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา

ตำราสรรพคุณยาไทยว่า ดอกกระดังงา มีรสหอมเย็น สรรพคุณแก้ลมวิงเวียน ชูกำลัง บำรุงหัวใจ แก้อ่อนเพลีย กระจายน้ำ แก้ไข้จากโลหิตเป็นพิษ บำรุงโลหิต บำรุงธาตุ เป็นต้น ตำราการแพทย์แผนไทยจัดเป็นตัวยาชนิดหนึ่งในเกสรทั้ง 7 และเกสรทั้ง 9

รายงานการวิจัยปัจจุบัน

ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยพรีคลินิกพบว่า น้ำมันดอกกระดังงามีฤทธิ์ต้านออกซิเดชัน (antioxidant) และต้านการอักเสบ (anti-inflammatory) ผ่านกลไกการยับยั้งเอนไซม์ไลพอกซิจีเนส (lipoxxygenase inhibitory) ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยคลินิกพบว่า น้ำมันดอกกระดังงามีผลทำให้เกิดความสงบสบายความดันโลหิตและชีพจรลดลง นอกจากนี้ ยังทำให้การตื่นตัวในการรับรู้ (alertness) เพิ่มขึ้น

สารสำคัญ

กระดังงามีองค์ประกอบทางเคมีหลักเป็นน้ำมันระเหยง่าย (volatile oil) เรียกว่าน้ำมันดอกกระดังงา (ylangylang oil) ซึ่งมีองค์ประกอบหลักเป็นสารกลุ่มเอสเทอร์ (esters) ที่สำคัญได้แก่ เมทิลเบนโซเอต (methyl benzoate) เบนซิลเบนโซเอต (benzyl benzoate) และเมทิลซาลิไซเลต (methyl salicylate) ในปริมาณเล็กน้อย นอกจากนี้ ยังมีสารกลุ่มเทอร์พีน แอลกอฮอล์ (terpenealcohols) ที่สำคัญ ได้แก่ ไลนาโลอล (linalool) เป็นต้น รวมทั้งสารกลุ่มอีเทอร์ (ethers) ฟีนอล (phenols) และแอลดีไฮด์ (aldehydes)

อ้างอิงข้อมูลจาก : หนังสือคู่มือการกำหนดพื้นที่ส่งเสริมการปลูกสมุนไพร เพื่อใช้ในทางเภสัชกรรมไทย
จัดทำโดย : กลุ่มงานวิชาการเภสัชกรรมแผนไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก